

Мирјана Уакнин Модијаново дело је попут велике слагалице

Након пола века од књижевних почетака, низање романа Патрика Модијана нуди читање чврсто повезане целине у форми дугачке поеме, у којој је свака нова књига додата строфа

Нобелов комитет доделио је овогодишњу награду за књижевност шездесетдеветогодишњем француском писцу Патрику Модијану, како је саопштено, за уметност сећања којом оживљава најневероватније људске судбине, откривајући како је изгледао свет за време окупације. Мирјана Уакнин преводи Модијанова дела готово две деценије. Некада за београдску издавачку кућу Стубови културе, а сада за новосадску Академску књигу.

Када сте први пут читали Патрика Модијана?

Било је то крајем осамдесетих у Београду. У библиотеци једног свог друга пронашла сам Модијанову ‘Улицу мрачних дућана’, награђену Гонкуровом наградом, о којој се од почетка говорило као о делу веома битном за француску књижевност, а која је, пре мог сусрета с њом, била већ преведена и објављена у Загребу.

Говоримо о издању Златка Црнковића који је књигу објавио 1980. у едицији Хит. Како бисте укратко описали Модијанов књижевни свет?

Тешко је описати књижевни свет који је у тој мери неухватљив. Можда речима као губитак, немир, неизвесност. Празнина и одсуство, такође, то је оно што га чини блиским и Переку. Прошлост и садашњост се не могу раздвојити. Све се удваја и испуњава несигурношћу и сумњом.

Модијано је све књиге написао руком, исписујући црном хемијском оловком и ситним, згуснутим рукописом читаве свеске. Компјутер му је стран као и било која друга машина. Једном се пожалио да након сваке завршене књиге мора да пронађе стрпљиву, милосрдну душу која би му све прекуцала

Новински огласи, полицијски извештаји...

Приповедачи најчешће траже неку мистериозну особу. Први Модијанов пасус који сте превели заправо је оглас. Тражи се млада девојка, Дора Брудер...

Готово сви Модијанови романи почивају на анкетама, са наратором у потрази за несталом особом. Модијано често на себе преузима улогу детектива. Од 'Улице мрачних дућана' то је чак постала његова специјалност. Њему је драг поступак који се састоји у коришћењу сировог материјала из живота који се нуди као документ, новински оглас, полицијски извештај. Управо као у 'Дори Брудер', где је то умеће доведено до савршенства.

Мислите ли да би аутобиографски роман 'Родослов' могао да буде кључ за разумевање пишевог прозног опуса?

Апсолутно, иако пориче да је 'Родослов' у потпуности аутобиографски роман. Он тврди да у књижевном поступку нема жеље за интроспекцијом, ни за објашњењем себе самог, већ једино потребу да се детаљи његовог живота, који претрпе литерарну трансформацију, могу довести на план имагинарног, поетског. Ипак, у овом роману многе теме и мотиви Модијановог дела нашли су разрешење.

У 'Малој принцези' постоји метална кутија за бисквит у којој су некаква бележница, старе фотографије, телефонски именик. Изгледа да писац живи међу малим реликвијама из прошлости, да књижевни свет има темељ у фрагментима такве дупке пуне архиве.

Стари телефонски именици, бележнице и архивска документа у којима је све прецизно моћан су извор инспирације за Модијана. У једном интервјуу је чак нагласио да су они врста допинга који га доводе у посебно стање које му помаже да пише. У многим од његових романа интрига почиње да се одвија после једног јединог телефонског позива. Чињеница је да му сав тај материјал служи да изгради 'архитектуру' свог књижевног дела. На конкретном плану, помаже да реконструише детаљне топологије места, попут Париза у прошлости, које више не постоје.

Да ли сте упознали Патрика Модијана?

Нажалост, нисам га упознала. Сва комуникација са њим се обавља преко издавача, Галимара. Надам се да ће се ситуација променити сада када је добио Нобелову награду. То за многе писце значи и обавезу да помало изађу из своје самоће.

Рад пресецања шетњама

Прегледали смо фотографије кухињске радне собе на интернету. Чини се да се нигде не види компјутер...

У праву сте. Модижано је све књиге написао руком, исписујући црном хемијском оловком и ситним, згуснутим рукописом читаве свеске. Компјутер му је стран као и било која друга машина. Било је забавно када се у разговору за новине пожалио да након сваке завршене књиге мора да пронађе стрпљиву, милосрдну душу која би му све прекуцала.

Описали сте у новинском чланку како после поднева иде у шетњу. Увек волимо да сазнамо нешто о кухињској свакодневици. Знате ли још нешто?

Могу да знам само онолико колико пренесе књижевна штампа или радио. О његовом раду: свакодневан, пресецањем дугим поподневним шетњама. О личном животу: тек толико да живи већ скоро четрдесет година са супругом Доминик у срећној заједници и да имају две кћерке, Мари и Зинаиду. Када је чуо вест о Нобеловој награди, посветио ју је своме унуку који живи у Шведској.

О чему се ради у Модижановом новом роману 'Зато да се не изгубиш у крају'?

У свом последњем, двадесет и осмом роману, Модижано је на сцену поново поставио једног писца, Жана Дарагана. Жана, као Жан Босман у роману 'Хоризонт' или као своје прво лично име, уз Патрик. Дараган живи врло повучено у Паризу 2014. године. Непознати глас му јави да је пронашао његов изгубљени телефонски именик и он покушава да врати затурена сећања од пре скоро педесет година. Један дечак расте без својих родитеља у удаљеном предграђу. Некадашњи Париз искрсава из заборавља и буди давне и болне епизоде...

Шта мислите о изјави у којој објашњава како увек пише исту књигу?

Читава дело Патрика Модижана личи на велику слагалицу. Мислим да је слика коју је употребио претерана. Модижано пише романе који личе само на њега. Након пола века од књижевних почетака, низање романа нуди читање чврсто повезане целине у форми дугачке поеме, у којој је свака нова књига додата строфа.